

Dr. sc. Loris Belanić: Ugovor o osiguranju (troškova) pravne zaštite u djelatnosti sporta
Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 49, 4/2012., str. 787.-801.

Dr. sc. Loris Belanić, asistent
Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci

UGOVOR O OSIGURANJU (TROŠKOVA) PRAVNE ZAŠTITE U DJELATNOSTI SPORTA

UDK: 347:4:796 (497.5)

Pregledni znanstveni rad

Primljeno: 7.09.2012.

Ovom vrstom ugovora o osiguranju osiguratelj se obvezuje plaćati sve troškove pravne zaštite osiguraniku (odvjetničke troškove, sudske i upravne pristojbe, troškove vještačenja i dr.) u različitim situacijama i djelatnostima u kojima je potrebno ostvarivanje njegovih pravnih interesa. Obveza osiguratelja za plaćanjem troškova postoji u građanskim parnicama, upravnim postupcima, prekršajnim i kaznenim postupcima. Sport kao djelatnost nesumnjivo je povezana s rizikom nastanka pravnih troškova (sporovi iz ugovora sportaša, sporovi naknade štete, kaznena i prekršajna odgovornost osoba u sustavu sporta i dr.). Pri tome se naglašava da potreba za pravnom zaštitom mora biti u vezi s obavljanjem sportske djelatnosti, odnosno mora proizlaziti iz takve djelatnosti. U radu se namjerava obraditi specifičnost rizika pravne zaštite u sportskoj djelatnosti, o određivanju osiguranog slučaja te i specifičnim pravima i obvezama ugovornih strana. Pri tome je jedno od najvažnijih prava osiguranika da sam izabere odvjetnika koji će ga zastupati na trošak osiguratelja. Istovremeno se naglašava da je ova vrsta osiguranja u Hrvatskoj tek u začetima pa ne postoji trenutna adekvatna ponuda ovakvog pokrića na hrvatskom tržištu osiguranja.

Ključne riječi: sport, ugovor o osiguranju, pravna zaštita, pravni troškovi.

1. UVOD

Osiguranje pravne zaštite (dalje u tekstu OPZ) relativno je nepoznat pojam u hrvatskom pravu osiguranja. Radi se o takvoj vrsti osigurateljskog pokrića gdje se stranci osiguravaju naknada pravnih troškova kada joj je potrebna pravna pomoć i pravna zaštita. Ugovorom o osiguranju pravne zaštite osiguratelj se obvezuje isplatiti troškove pravne zaštite osiguranika (ili korisniku osiguranja) iz svote osiguranja kada nastupi osigurani slučaj, a ugovaratelj osiguranja obvezuje se osiguratelju platiti premiju osiguranja (arg. iz čl. 921 ZOO¹).² Kao pravne troškove koje se osiguratelj uobičajeno obvezuje isplatiti iz svote osiguranja (kada nastupi osigurani slučaj) jesu: troškovi odvjetnika osiguranika, troškovi suda ili drugog tijela koje vodi pravni postupak u kojemu se kao stranka javlja osiguranik, svi ostali troškovi pravnih postupaka koje je osiguranik kao stranka u tim postupcima dužna nadoknaditi, ali i troškovi arbitraže, izvansudske nagodbe,

¹ Zakon o obveznim odnosima, NN, br. 35/05., 41/08. i 125/11.

² Tako i POLTERA, D., Rechtsschutzversicherungsvertrag und das Verfahren bei Meinungsverschiedenheiten in der Schadenabwicklung, Dissertation der Universität St. Gallen, Niedermann Druck AG, 1999., str. 11.

mirenja i ostalih postupaka alternativnog rješavanja sporova (ukoliko je takvo pokriće ugovoreno).

Do sada u Hrvatskoj OPZ je slabo razvijeno. Općenito, vrlo je rijetka ponuda samostalnog pokrića troškova pravne zaštite.³ Pojedine elemente OPZ-a nalazimo u uvjetima osiguranja od odgovornosti⁴ i u nekim ostalim uvjetima osiguranja koji nisu samostalni uvjeti OPZ-a⁵ (tzv. klauzula pravne zaštite).⁶ Pokriće OPZ-a u djelatnosti sporta kao samostalno pokriće do danas na hrvatskom tržištu osiguranja ne postoji. U radu se neće ulaziti što je razlog tome već ćemo na ovom mjestu naglasiti koje su sve pravne pretpostavke ispunjene za razvoj ove vrste osiguranja.

Treba krenuti od toga da OPZ snosi pravne troškove u novčanim iznosima što znači da je visina pravnih troškova izričito važna. Činjenica da je po hrvatskom pravu visina pravnih troškova izričito određena propisima je vrlo pozitivna za razvoj OPZ-a.⁷ Time se maksimalno smanjuje mogućnost svojevoljnog određivanja pravnih troškova kao što bi to bilo primjerice samostalno ugovaranja visine odvjetničke naknade za rad ili samostalnog određivanja visine sudskih/upravnih pristojbi. Nadalje, pozitivna činjenica za razvoj OZP-a i primjena načela *cause* u snošenju parničnih troškova, odnosno da svaka stranka snosi pravne troškove sukladno neuspjehu u postupku.⁸ Navedene pretpostavke razvoja OPZ-a ispunjavaju zahtjev koji postoji iz aktuarskih razloga radi izračunavanja izloženosti osiguratelja rizicima kao i njihovoj visini. Na tom tragu, a kako se većina sportskih sporova danas rješava pred arbitražnim sudovima (dapače, u nekim slučajevima se i brani obraćanje redovnim sudovima) od važnosti za razvoj OPZ-a u sportu je važno što je posebnim propisima kojima se uređuje postupak pred sportskim arbitražama⁹ ujedno i propisana dužnost naknade pravnih troškova i kao i njihova visina.

³ Jedni od rijetkih samostalnih uvjeta OPZ-a na hrvatskom tržištu osiguranja su Uvjeti za osiguranje pravne zaštite liječnika i osoba koje obavljaju druga medicinska zanimanja u kaznenom i prekršajnom postupku (OUPZ 2003), osiguratelja Basler osiguranja d.d., kao prvog osiguratelja u Hrvatskoj koji je počeo obavljati poslove osiguranja pravne zaštite, a koji su u primjeni od 1. rujna 2003. godine.

⁴ Npr. Uvjeti za osiguranje od izvanugovorne (javne) odgovornosti, Croatia osiguranje d.d., od 1. siječnja 2006. (čl. 10-12). Uvjeti za osiguranje od ugovorne (profesionalne) odgovornosti, Croatia osiguranje d.d., od 1. siječnja 2006. (čl. 12-14).

⁵ Uvjeti kasko dobar vozač, Croatia osiguranje d.d., od 1. srpnja 2007., (čl. 5).

⁶ PAUKOVIĆ, H., Osiguranje od odgovornosti, u: Ugovor o osiguranju prema novom ZOO, Inženjerski biro, Zagreb, listopad, 2005., str. 83.

⁷ Npr. Tarifa o nagradama i naknadi troškova za rad odvjetnika, NN, br. 148/09., Zakon o sudskim pristojbama (ZSP) NN, br. 26/03. (pročišćeni tekst), 125/11., Zakon o upravnim pristojbama, NN, br. 8/96., zadnja izmjena NN, 69/10.

⁸ TRIVA, S., DIKA, M., Građansko parnično procesno pravo, 7. Izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine, Zagreb, 2004., str. 467.-468.

⁹ Arbitražna pravila Športskog arbitražnog sudišta pri Hrvatskom olimpijskom odboru, NN, br. 72/99 (čl. 51-53), Pravilnik o postupku pred Vijećem športske arbitraže Hrvatskog olimpijskog odbora (čl. 28-30). Odluka o troškovima postupka pred Vijećem sportske arbitraže, Odluka o troškovima postupka pred Športskim arbitražnim sudištem, sve dostupno na: <http://www.hoo.hr/1351-v-sportska-arbitraza.aspx> posjećeno 3.9.2012.

Pored propisa o naknadi pravnih troškova, za razvoj OPZ-a izuzetno je bitno i primjena načela slobodnog izbora odvjetnika. Naime, jedna od najvećih stavki u pravnim troškovima jesu troškovi odvjetnika u obliku nagrade za rad i ostali materijalni troškovi. Osigurateljima pravne zaštite u interesu je da takvi troškovi budu što manji, odnosno bar pod određenim nadzorom. U tu svrhu moguće je da osiguratelji u uvjetima osiguranja predvide da će pokrivati troškove pravne zaštite samo ako je osiguranik ili u potpunosti prepustio vođenje pravnog postupka osiguratelju, ili je vodio pravni postupak uz suglasnost osiguratelja, ili ga je zastupala osoba koju je odredio osiguratelj. S druge strane, interes je svake stranke kojoj je potrebna pravna pomoć da je zastupa odvjetnik u kojeg ima najviše povjerenja jer se radi posebnoj vrsti odnosa *intuitu personae*.¹⁰ Kako bi se spriječilo da osiguratelj pravne zaštite nameće stranci pravnog zastupnika, a radi eventualne uštede na pravnim troškovima, osiguranicima pravne zaštite, tj. stranama kojima je potrebna prava pomoć priznaje se pravo na slobodan izbor odvjetnika,¹¹ koje ne smije biti ničime ograničeno (čl. 89. st. 4 Zakona o osiguranju).¹²

Na kraju uvoda spomenimo i zanimljivost da je pojava suvremenog pokrića OPZ-a upravo vezana za sport, točnije automotosport. Naime, osiguravajuće pokriće pravne zaštite u svojim počecima (početak XX. stoljeća) odnosilo se na pravne troškove vlasnika automobila koji su sudjelovali u autoutrkama, a kasnije se ono proširilo i na ostale oblike sportskih aktivnosti.¹³ Prve su police OPZ-a omogućivale naknadu troškova prouzrokovanih u pravnim postupcima zbog povrede zakona ili ostalih propisa do kojih je došlo zbog, ili su bile u vezi s vlasništvom nad motornim vozilom, biciklom, konjskom kočijom, ili u vezi s prakticiranjem sportova na otvorenom, npr. baloniranjem, avijacijom, lovom, ribolovom, gađanjem, gimnastikom, nogometom, itd. Dakle, osiguravajuće društvo djelovalo je i kao osiguranje sportaša¹⁴ u pogledu troškova pravne zaštite, a u to doba se i sama vožnja automobila smatrala vrstom sportske aktivnosti.

¹⁰ PETRIĆ, S., Odgovornost odvjetnika za savjet i mišljenje, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 31. Br. 1., Suppl. (2010.), str. 23.-49., 25.

¹¹ VAN BÜHREN, H., PLOTE, H., ARB Rechtsschutzversicherung Kommentar, Verlag C. H. Beck, München, 2007., str. 178.-180., rb 5.-9.

¹² NN, br. 151/05., 87/08. i 82/09. Pravo na slobodan izbor odvjetnika izričito je priznato i u čl. 3 st. 2c Smjernice br. 87/344/EEZ-a o osiguranju troškova pravne zaštite, *Council Directive 87/344/EEC of 22 June 1987 on the coordination of laws, regulations and administrative provisions relating to legal expenses insurance*, (Smjernica o ujednačavanju zakonskih, podzakonskih i upravnih akata koji se odnose na osiguranje troškova pravne zaštite) O.J. L. 185, 04/07/1987, p. 0077-0080.

¹³ Osiguravajuće pokriće pravnih troškova pružalo je društvo „DAS“ (*La Défense Automobile et Sportive*) koje je osnovano u Francuskoj, 1917. godine i još danas posluje širom svijeta. Osnovano je bilo isključivo s namjerom pružanja osigurateljskog pokrića troškova pravne zaštite na tržišnim načelima osiguranja. ISOLA, C., Legal Expenses Insurance: Origins and Development, na: http://www.riad-online.net/fileadmin/documents/homepage/publications/general_publications/Historical_brochure.pdf, posjećeno 3.9.2012.

¹⁴ PFENNIGSTORF, W., Legal expense insurance, *The American Journal of Comparative Law*, Vol. 23, No. 3 (Summer, 1975), str. 451.-489., str. 457.

2. PRAVNI TROŠKOVI KAO PREDMET POKRIĆA OPZ-A

Pravni troškovi isplaćuju se iz osigurnine OPZ-a. Stoga je prilikom ugovaranja pokrića bitno odrediti koji to troškovi ulaze u predmet pokrića OPZ-a. Svrha i funkcija OPZ-a sastoji u tomu da osiguratelj nudi svojim osiguranicima potpunu pravnu zaštitu u okviru postojećeg pokrića troškova. Stoga bilo bi dobro da se osiguravajuće pokriće odnosi na sve pravne troškove koje su nastaju prilikom pružanja pravne pomoći osiguraniku (stranci). Ovdje se navode i opisuju koji bi sve pravni troškovi trebali biti sastavni dio pokrića OPZ-a.

2.1. Troškovi odvjetnika

Troškovi odvjetnika trebaju biti obračunati i utemeljeni na propisu tj. Odvjetničkoj tarifi (*supra*). Ne bi ulazili u pokriće oni odvjetnički troškovi tj. nagrade za rad odvjetnika koje su rezultat sporazuma strana, a nisu rezultat obračuna sukladno bodovnom sustavu u Tarifi. Dakle, pokrivaju se: troškovi odvjetničke naknade (tj. nagrade z rad), troškovi poreza na dodanu vrijednost koji se plaća na naknadu (nagradu), te troškovi izdataka koje je odvjetnik imao u izvršenju naloga, kao što su troškovi puta, dnevnice, materijalni troškovi potrebni odvjetniku za rad (telefonske usluge, poštarina, uredski materijal itd.). Iz osigurateljskog pokrića plaćao bi se i predujam, dakle prethodno snošenje odvjetničkih troškova. Obveza osiguratelja na plaćanje odvjetničkih troškova nastala bi onda kada se za njima pojavi potreba, odnosno od onda od kada bi i odvjetnik imao pravo potraživati odvjetničku nagradu i izdatke za rad od svoje stranke. Prema Odvjetničkoj tarifi odvjetniku pripada nagrada za svaku pojedinu izvršenu radnju,¹⁵ pa bi i od trenutka kada je radnja izvršena nastala ujedno i obveza osiguratelja pravne zaštite za plaćanjem odvjetničke nagrade. U parničnom postupku polazna osnova za određivanje visine odvjetničke naknade (nagrade) za poduzimanje pojedinih parničnih radnji jest vrijednost predmeta spora (Tbr. 7. toč. 1.).¹⁶ Osigurateljsko pokriće trebalo bi pokrivati odvjetničku nagradu koja se odnosi na sastavljanje tužbi i različitih podnesaka u parničnom postupku kao što su: tužba, protutužba, prijedlog (npr. prijedlog za povratak u prijašnje stanje, prijedlog za izdavanje privremenih mjera), zahtjev, odgovor na tužbu, prigovor (npr. prigovor protiv platnog naloga), itd. (Tbr. 7. i 8.). Nadalje, osigurateljsko pokriće obuhvaćalo bi i odvjetničke nagrade za zastupanje na ročištima pred sudom prvog stupnja, za raspravu pred sudom drugog stupnja kao i nagradu za nazočnost očevidu (Tbr. 9). Također, osiguratelj bi trebao snositi i iznose odvjetničke nagrade za sastavljanje redovnih pravnih lijekova protiv presude i rješenja, kao i odgovor na takve pravne lijekove, a također i odvjetničke nagrade za sastavljanje izvanrednih pravnih lijekova i odgovor na njih.

¹⁵ VIČIĆ, A., Nagrada i naknada troškova hrvatskih odvjetnika, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 38., 2001., str. 134.

¹⁶ Za određene vrste sporova u kojima se ne može utvrditi vrijednost predmeta spora, odvjetničke naknade su određene fiksno samom Tarifom (Tbr. 7. st. 2.). Primjerice, ovdje bi spadali sporovi radi smetanja posjeda, sporovi radi služnosti, iz stambenih odnosa (otkazi, iseljenja, utvrđenja), radi razvoda braka, poništenju ili utvrđivanju postojanja braka, sporovi u vezi s utvrđivanjem očinstva i čuvanja malodobne djece itd.

Treba naglasiti kako bi se iz osigurateljskog pokrivača plaćali samo oni odvjetnički troškovi koji bi nastali iz nekog pravnog spora ili su u vezi s zastupanjem stranke (osiguranika OPZ-a) u nekom pravnom postupku (bilo kojem). Odvjetnički troškovi koji bi nastali obavljanjem nekih pravnih poslova za stranku primjerice sastavljanje ugovora, oporuke, raznih dopisa, opomena, sudjelovanje odvjetnika na sastancima i konferencijama, itd. (odvjetničke usluge iz Tbr. 29-33), ne bi ulazili u osigurateljsko pokrivače jer se smatra da nije nastao niti osigurani slučaj u OPZ-u.¹⁷

2.2. Troškovi suda ili drugog tijela koje vodi postupak (sportske arbitraže)

Sudu, ali i drugim tijelima pred kojima se vode pravni postupci nastaju određeni troškovi u obavljanju njihove pravnozaštitne djelatnosti. Primjerice u postupku se plaćaju razne pristojbe te nastaju izdaci za izvođenje i osiguranje dokaza, održavanje ročišta i poduzimanje procesnih radnji izvan sudske zgrade, troškovi oglasa i obavijesti stranaka, iznosi za dnevnice i troškove puta suca, zapisničara te ostalih sudskih djelatnika. I ovu vrstu pravnih troškova osiguratelj pravne zaštite nadoknađuje samo ako su utemeljeni na zakonu ili nekom drugom propisu. Ako se radi o postupku red redovnim sudom osiguratelj mora uzeti u obzir Zakon o sudskim pristojbama¹⁸ (zajedno sa Tarifom sudskih pristojbi koja je njegov sastavni dio), Sudski poslovnik¹⁹ (poglavito čl. 89 i 90 o snošenju troškova vanjskog uređivanja suda) te Pravilnik o naknadama za izlazaka na očevid²⁰ (osiguratelj ima obvezu isplata paušalnih naknada koje propisuje Pravilnik, ako one padaju na teret stranke u postupku koja je njegov osiguranik). Vrlo je bitno znati kada nastaje obveza na plaćanje sudske pristojbe jer od tog trenutka nastaje i obveza osiguratelja na snošenje troškova, odnosno od tog trenutka osiguranik može valjano zahtijevati od osiguratelja snošenje troškova sudske/upravne pristojbe.²¹

U sporovima koji su vezani za sport posebno u obzir dolaze troškovi koji su vezani uz sportsku arbitražu. Ako se postupak vodi pred Športskim arbitražnim

¹⁷ HARBAUER, W., Rechtsschutzversicherung, Kommentar zu den Allgemeinen Bedingungen für die Rechtsschutzversicherung (ARB 75 und ARB 94/2000), 7. völlig neu bearbeitete Aufl., Verlag C. H. Beck München, 2004, str. 427, rb 3. MANN, C., Die zeitliche beschränkung des Versicherungsschutzes in der Rechtsschutzversicherung, Verlag Peter Lang, Frankfurt am Main, 1994., str. 41-42; WINTER, G., Behaupteter Rechtsverstoß und Wartefrist in der Rechtsschutzversicherung, VersR, god. 1985., str. 116.

¹⁸ NN, br. 26/03 (pročišćeni tekst), 125/11.

¹⁹ NN, br. 158/09.

²⁰ NN, br. 41/96. i 77/99

²¹ Tako primjerice, prema čl. 4. Zakona o sudskim pristojbama obveza plaćanja pristojbe nastaje: 1. za podneske (tužbe, pravne lijekove, prijedloge za izvršenje i dr.) – u trenutku kada se predaju, a za podneske dane na zapisnik – kada je zapisnik dovršen, 2. za sudske prijepise – kada se zatraže, 3. za sudske odluke – kada se stranci ili njenom zastupniku dostavi prijepis odluke, 4. za rješenja o nasljeđivanju – kada postanu pravomoćna, 5. u postupku prisilne nagodbe, stečaja i likvidacije – donošenjem odluke o glavnoj diobi ili donošenjem rješenja o odobrenju prisilne nagodbe, 6. za ostale radnje – kada se zatraži njihovo poduzimanje ili kada sud započne postupati.

sudištem pri HOO u pokriće navedenih pravnih troškova spadali bi: a) upisne takse; b) troškova nagrada arbitara i posrednika; c) administrativnih troškova; d) materijalnih troškova postupka (čl. 2. st. 2. Odluke o troškovima postupka pred Športskim arbitražnim sudištem). Navedene troškove osiguratelj bi snosio u visini koja se obračunava sukladno Tarifi koje je sastavni dio navedene Odluke. Obveza osiguratelja nastala bi onda kada nastane i obveza plaćanja tih troškova, a to je prilikom podnošenja tužbe, odnosno protutužbe (čl. 2. st. 2. Odluke). Ako se postupak odvija pred Vijećem športske arbitraže pri HOO-u u osigurateljsko pokriće spadali bi sljedeći troškovi: a) pristojbe za vođenje postupka izvanrednog preispitivanja i postupka davanja pravnog mišljenja (čl. 2 st. 2a Odluka od troškovima postupka pred Vijećem športske arbitraže), b) materijalnih troškova postupka (čl. 2 st 2b Odluke). Navedene troškove osiguratelj bi snosio sukladno njihovoj visini koja je propisana Tarifom, a koja je sastavni dio Odluke. Ako su se ostvarili uvjeti za vraćanje iznosa koji je predumljen²² tada bi taj iznos trebao biti isplaćen osiguratelju pravne zaštite ne i osiguraniku.

2.3. Troškovi vještaka, tumača i svjedoka

Kako je stranka dužna platiti troškove vještaka svjedoka i tumača, tako i ovi troškovi posljedično ulaze u osigurateljsko pokriće te će ih osiguratelj isplatiti umjesto osiguranika (stranke). U određivanju vrste i visine troškova vještaka, tumača i svjedoka treba uzeti u obzir odredbe postupovnih zakona (npr. ZPP-a) kao i odredbe Pravilnika o stalnim sudskim vještacima i Pravilnika o stalnim sudskim tumačima. Ako govorimo o postupku pred ŠAS-om tada bi u obzir došli i troškovi koje bi nastali angažiranjem eksperata za davanje pravnih mišljenja (čl. 32. st. 2 Arbitražnih pravila). Sveukupno gledajući osiguratelj, bio bi dužan nadoknaditi troškove nagrade za vještaka (uključivši i troškove samog vještačenja), troškove nagrade tumača, kao i njihove troškove puta, dnevnica, smještaja te ostale materijalne troškove vještaka i tumača. Glede svjedoka osiguratelj bio bi dužan nadoknaditi troškove puta, prehrane i prenoćišta te naknade izmakle zarade (analogija iz čl. 249. st.1. ZPP-a). No, da bi te troškove osiguratelj doista bio dužan nadoknaditi potrebno ispuniti još i sljedeće pretpostavke:²³ a) da je sud/arbitraž, odnosno tijelo koje vodi postupak odredio vještaka i vještačenje/tumača/ pozivanje svjedoka (iz svote OPZ-a ne bi se nadoknađivali troškovi vještaka, tumača i svjedoka koje osiguranik kao stranka u postupku sam pozvao u postupak, a da o njihovom određivanju i pozivanju nije odlučio sud/arbitraž, odnosno tijelo koje vodi postupak b) da je vještak/tumač/svjedok postavio zahtjev za naknadom troškova i c) da je o postavljenom zahtjevu sud/arbitraž, odnosno tijelo koje vodi postupak donijelo odluku o naknadi troškova. Tek tada nastaje obveza osiguratelja na naknadu navedenih troškova osiguraniku (stranci u postupku).

²² Npr. priznanje tužbenog zahtjeva, povlačenje tužbe (Tar. br. 4 Odluke o troškovima ŠAS i Tar. Br. 3 Odluke o troškovima VŠA).

²³ Prema HARBAUER, W., op. cit., str. 186.-187., rb. 104-106.

2.4. Ostali troškovi koji ulaze u pokriće OPZ-a

Svakako, među pravne troškove, a i troškove postupka ulaze i troškovi koje je sukladno odredbama procesnih zakona osiguranik kao stranka u postupku dužan nadoknaditi svom protivniku.²⁴ Obveza osiguratelja na naknadu takvih pravnih troškova temelji se na odluci suda/arbitraže ili drugog tijela koje vodi postupak o dužnosti naknade procesnih troškova protivniku osiguranika, te je osiguratelj takvom odlukom vezan.²⁵ Dakle, u tom slučaju osiguratelj pravne zaštite snosi cjelokupne troškove postupka, odnosno, ako govorimo o parničnom postupku, snosi troškovni rizik koji nastaje zbog gubitka spora, što je za osiguranika vrlo povoljno jer neovisno o ishodu parnice, troškove će uvijek nadoknaditi osiguratelj.

3. OSIGURANI SLUČAJ U OPZ-U

Osigurani slučaj u OPZ-u, kao i u svakoj drugoj grani osiguranja, bitan je zbog toga što njegovim nastupom nastaje obveza osiguratelja prema osiguraniku, odnosno nastaje obveza isplate (snošenja) pravnih troškova iz osigurnine (čl. 943 st. 1 ZOO). U OPZ-u osigurani slučaj možemo općenito definirati kao događaj koji nastupa unutar osigurateljskog pokrića navedenog u ugovoru o osiguranju, a na temelju kojeg nastaje osiguraniku potreba za pravnom pomoći i zaštitom (tj. potreba za snošenjem pravnih troškova).²⁶ Tako bi primjerice osigurani slučaj nastao: a) događajem kojim je prouzročena šteta, b) povredom propisa, c) povredom nečijih subjektivnih prava, d) neispunjenjem preuzetih obveza.²⁷

Nastanak obveze plaćanja samih odvjetničkih i procesnih troškova ne smatra se osiguranim slučajem.²⁸ Osiguranim slučajem u OPZ-u ne smatra se osiguranikovo obraćanje sudu/arbitraži ili nekom drugom nadležnom tijelu sa zahtjevom zaštite njegovih prava, niti kada je poduzeo određene pravne radnje za obranu od tuđih zahtjeva, niti kada se obratio osiguratelju sa zahtjevom za naknadu pravnih troškova, pa ni onda kada se obratio svojem odvjetniku da ga zastupa i da mu daje pravne savjete. Osigurani slučaj nastao je svakako prije i izvan pravnih postupaka koji su eventualno pokrenuti, već samim povredom osiguranikovih prava ili

²⁴ Npr. sukladno primjeni načela *causae* u naknadi parničnih troškova iz čl. 154. st. 1. ZPP-a. TRIVA, S., DIKA, M., op. cit., str. 467. Ipak, obveza osiguratelja ne bi postojala na naknadu tzv. nesvršishodnih pravnih troškova koje je osiguranik kao stranka u parnici izazvala protivnoj stranci svojim namjernim postupanjem (načelo *culpa*). No, ako su takvi nesvršishodni pravni troškovi prouzročeni slučajem koji se dogodio osiguraniku, tada bi postojala obveza osiguratelja na naknadu takvih pravnih troškova i to već od donošenja rješenja o njihovoj naknadi, jer se i ovrha na temelju tog rješenja može tražiti prije njegove pravomoćnosti (čl. 156. st. 3. ZPP-a). TRIVA, S., DIKA, M., op. cit., str. 469.

²⁵ HARBAUER, W., op. cit., str. 202., rb 135.

²⁶ Ibid., str. 427., Rn 3.

²⁷ Ibid., str. 428, Rn 6., VAN BÜHREN, H., PLOTE, H., op. cit., str. 83-85, Rn 26-34., VON OLENHUSEN, A. G., Der Eintritt des Versicherungsfalls in der Rechtsschutzversicherung – Zur Auselung von § 14 ARB, VersR, 1978., str. 296.-297. O tome kada se smatra da je nastao osigurani slučaj, odnosno kada je nastao zahtjev za pružanje osigurateljske zaštite vidi i u: MIJATOVIĆ, N., Osiguranje pravne zaštite u Njemačkoj, Osiguranje br. 3/2005., str. 45.

²⁸ MANN, C., op. cit., str. 41.-42.

postavljanjem određenih zahtjeva prema osiguraniku.²⁹

Posebnost u određivanju osiguranog slučaja u OPZ-u je u tome što je nastup osiguranog slučaja na određeni način, ipak ovisan o ponašanju osiguranika, a što nije slučaj u ostalim granama osiguranja. Naime, do potrebe za pravnom zaštitom u nekom sporu ili sudskom postupku dolazi upravo zbog ljudskog ponašanja, pa onda u OPZ-u se nastup osiguranog slučaja ne može potpuno izolirano promatrati od utjecaja pojedinca na nastanak pravnih troškova.³⁰

Ako je osigurani slučaj namjerno prouzročen osiguratelj pravne zaštite ne može uskratiti plaćanje pravnih troškova pozivajući se na čl. 944 o isključenju odgovornosti u slučaju namjernog ili prijevarnog izazivanja nastupa osiguranog slučaja. Naime, do pravomoćnog/konačnog okončanja sudskog/arbitražnog postupka ne može se unaprijed govoriti o tome da je osiguranik namjerno prouzročio osigurani slučaj, odnosno da je namjerno prouzročio štetu, povrijedio propis, povrijedio nečija prava ili nije ispunio obvezu. U ovakvoj situaciji osigurateljska obveza na plaćanje pravnih troškova postojala bi od samog nastupa osiguranog slučaja tj. od kada je nastala potreba za pravnom zaštitom. Ako se u sudskom/arbitražnom postupku pravomoćno/konačno utvrdilo da se radilo o namjerom postupanju osiguranika tada bi osiguratelj imao pravo regresa prema osiguraniku na povrat ranije plaćenih pravnih troškova zbog namjernog prouzročenja osiguranog slučaja.

4. PRAVA I OBVEZE UGOVORNIH STRANA

U ugovoru o OPZ-u ponajprije nalazimo prava i obveze strana koja su karakteristična za sve vrste ugovora o osiguranju, kao npr. *obveza plaćanje premije, obveza isplate osigurnine* (tj. iznosa pravnih troškova), *obveza prijave okolnosti koje utječu na povećanje ili smanjenje rizika*,³¹ ili pak *prijave nestanka rizika, obveza prijava nastupa osiguranog slučaja* i dr. Posebno mjesto zauzima *obveza osiguranika da informira osiguratelja* (tzv. obveza informiranja) o svim okolnostima koje se tiču osiguranog slučaja. Ova obveza nameće osiguraniku i dužnost prijave dokaza i dokaznih sredstava osiguratelju, prijave raznih činjenica, pravnih temelja i dr., kako bi se osiguratelj mogao uvjeriti u izglednost uspjeha pravne zaštite. Osiguranik bi trebao prijaviti okolnosti koje mu idu, ali i one koje

²⁹ Loc. cit., WINTER, G., op. cit. str. 116.

³⁰ VON GEHLEN, H., Die Beeinflussung des Versicherungsfalls durch den versicherungsnehmer in der Rechtsschutzversicherung, Verlag Peter Lang, Frankfurt am Main, 1995., str. 19.-20. i 197. Stoga u OPZ-u postoji i povećana mogućnost nastanka, tzv. subjektivno motiviranih sklapanja ugovora o OPZ-u za koje je karakteristično da ugovaratelj osiguranja/osiguranik očekuje nastup osiguranog slučaja, odnosno nastanak potrebe za snošenjem pravnih troškova koje bi mu onda treba snositi osiguratelj. (Ibid., str. 23.). Osiguratelj bi se od takvog ponašanja osiguranika mogao obraniti odustankom od ugovora zbog povrede ugovornih obveza informiranja o okolnostima koje su bitne za ocjenu opasnosti (procjenu rizika) ili uskratom osigurateljskog pokrića zbog namjernog prouzrokovanja osiguranog slučaja, pa čak i zbog ponašanja ugovaratelja osiguranja/osiguranika suprotno načelu savjesnosti i poštenja. (Ibid., str. 198).

³¹ Npr. promjena tarife za obračunavanje raznih pristojbi i odvjetničkih naknada, promjena zanimanja osiguranika itd.

mu ne idu u prilog kao stranci (potrebna je tzv. potpunost, istinitost i pravodobnost informiranja). Ova obveza informiranja prema osiguratelju uključivala bi i obvezu osiguranika da i svojeg odvjetnika potpuno, istinito i pravodobno informira o svom slučaju.³² Također, posebno valja naglasiti i *obvezu suradnje osiguranika s osigurateljem* koja se prvenstveno odnosi na dobivanje suglasnosti od osiguratelja na poduzimane pravno-procesnih radnji ili ulaganje pravno-procesnih sredstava, a radi zaštite pravnih interesa osiguranika. Ovo iz razloga da se spriječi samovolja (bilo osiguranika, bilo njegovog punomoćnika) u poduzimanju pravih radnji i ulaganju sredstava koji bi mogli dovesti to nepotrebnih pravnih troškova, a na teret osiguratelja.³³ Ako je osiguranik ili njegov odvjetnik (punomoćnik) poduzeo procesnu ili neku pravnu radnju bez suglasnosti osiguratelja, tada ne bi imao pravo na naknadu pravnih troškova. Ali ako je takva pravna radnja, za koju je osiguratelj ranije uskratio plaćanje pravnih troškova, kasnije polučila uspjeh, tada je osiguratelj dužan platiti pravne troškove.

Među specifične obveze iz ugovora o OPZ-u svakako bi spadala i *obveza dostavljanja računa pravnih troškova* kako bi osiguratelj izvršio isplate po tim računima.³⁴ Osiguranik iz ugovora o OPZ-u imao bi i jedno specifično pravo, a to je *pravo na slobodan izbor odvjetnika*.³⁵ Ovo pravo jamči osiguraniku da izabere odvjetnika u kojeg ima najviše povjerenja jer je on "gospodar parnice", a ne osiguratelj. Time bi se onemogućilo da izbor odvjetnika učini osiguratelj (koji bi s takvim odvjetnikom mogao imati i poseban poslovni odnos) umjesto osiguranika. Cilj tog prava je da se maksimalno zaštite interesi osiguranika pravne zaštite te njegova neovisnost u vođenju pravnih postupaka u odnosu na osiguratelja pravne zaštite.³⁶

5. POKRIĆE RIZIKA OPZ-A U DJELATNOSTI SPORTA

5.1 Općenito

Osiguranje pravne zaštite, kao i neka druga osiguranja (npr. osiguranje od odgovornosti), izgrađeno je na načelu specijalnosti osiguranih rizika što će reći da ne postoji neko opće osiguranje pravne zaštite koje pokriva sve pravne troškove u svim situacijama kada je osiguraniku pravne zaštite potrebno snositi pravne troškove, već ono pokriva troškove pravne zaštite samo u pojedinim, posebno ugovorenim pravnim odnosima, područjima ili pravnim situacijama u kojima se osiguranik može naći kada mu je potrebna pravna zaštita, odnosno pravna pomoć. Ovo iz razloga što bi u tzv. općem OPZ-u bilo teško sagledati i izračunati osigurani rizik, a premija osiguranja bila bi vrlo visoka te je većina osiguranika ne bi mogla

³² HARBAUER, W., op. cit., str. 489.-490., rb 7-9.

³³ Ibid., str. 492., rb 12.

³⁴ Ibid., str. 501., rb 25.

³⁵ VAN BÜHREN, H., PLOTE, H., op. cit., str. 178.-180., rb 5-9.

³⁶ HARBAUER, W., op. cit., str. 517.-518., rb 9-10.

podnijeti.³⁷

Stoga su se u osigurateljskoj praksi razvili pojedini tipovi ili vrste ugovora o OPZ-u kojima se osiguravaju troškovi pravne zaštite prema određenim osobama, svojstvima tih osoba, pravnim područjima te područjima ljudske djelatnosti, a koji čine, samostalno ili u međusobnoj kombinaciji, pojedinu vrstu OPZ-a. Broj pojedinih vrsta OPZ-a nije ograničen, te se stalno pojavljuju nove vrste, ovisno o tomu kako se razvijaju pojedine vrste ljudske djelatnosti u kojima se javlja potreba pravne zaštite te postoji li za tim novim vrstama OPZ-a potreba na tržištu osiguranja.³⁸ Tako se u inozemnoj osigurateljskoj praksi pojavilo i pokriće OPZ-a u djelatnosti sporta kao posebna vrsta takvog osiguranja, a koje ćemo pokušati prikazati na ovom mjestu.

5.2. Temeljna obilježja OPZ-a u djelatnosti sporta

Ovom vrstom OPZ-a osiguravaju se pravni troškovi koji u obavljanju svoje djelatnosti mogu pogoditi fizičke i pravne osobe u sustavu sporta (sportaš, trener, osobe osposobljene za rad u sportu, sportski klubovi savezi i ostale osobe i dr.).

U polici osiguranja mora se točno navesti vrsta sportske djelatnosti kojom se bavi osiguranik u pogledu kojeg se zaključuje predmetno osiguranje.³⁹ Stoga, ako osiguraniku prestane status osobe u sportu, ili prestane obavljati sportsku djelatnost, odnosno ako je promijenjen i počinje obavljati neku drugu sportsku djelatnost ili se baviti nekom drugom vrstom sporta koja nije navedena u polici osiguranja, dolazi do primjene instituta naknadnog nestanka rizika osiguranja.⁴⁰ Odnosno osiguratelj bi imao pravo na premiju samo do trenutka nestanka rizika, tj. do prestanka obavljanja sportske djelatnosti. Drugim riječima, u tom slučaju bi ugovaratelj osiguranja, koji je platio premiju za cijelo razdoblje osiguranja, imao pravo na povrat dijela premije osiguranja od trenutka kada je osiguranik prestao obavljati sportsku djelatnost koja je navedena u polici osiguranja.

5.3. Osigurane osobe (osiguranici)

Osiguranik je osoba kojoj se osiguratelj obvezuje isplatiti osigurninu ako nastane osigurani slučaj (čl. 921 ZOO). Posljedično tome, u OPZ-u osiguranik je osoba kojoj će osiguratelj snositi pravne troškove ako postoji potreba za pravnom pomoći i zaštitom. Stoga je bitno odrediti koje to osobe imaju pravo na naknadu pravnih iz pokrića OPZ-a iz sportske djelatnosti. U krug potencijalnih osiguranika spadaju načelno sve osobe iz sustava sporta navedene u Zakonu o športu (čl. 5).⁴¹

³⁷ HARBAUER, W., op. cit., str. 579, Rn 1.

³⁸ Ibid., str. 580., Rn 2.

³⁹ VAN BÜHREN, H., PLOTE, H., op. cit., str. 245, Rn 2. Osigurateljsko pokriće postoji samo u pogledu pravnih troškova koji su povezani s djelatnošću osiguranika koje je navedeno u polici osiguranja.

⁴⁰ BÖHME, W., Allgemeine Bedingungen für die Rechtsschutzversicherung (ARB), Kommentar 12. Aufl., Verlag Versicherungswirtschaft, Karlsruhe, 2007., str. 360., Rn 2.

⁴¹ NN, br. 71/06., 150/08., 124/10., 124/11. i 86/12.

Dakle, to su: sportaši, treneri, osobe osposobljene za rad u sportu, osobe koje sudjeluju u organiziranju i vođenju sportskog natjecanja (sportski sudac, sportski delegat i sportski povjerenik), menadžeri u sportu, te sportske udruge, trgovačka društva i ustanove.⁴² Pojedinačna osoba osiguranika mora se točno navesti u polici osiguranja te mora imati interes osiguranja jer OPZ spada u tzv. imovinska osiguranja.⁴³

Osigurateljsko pokrivanje pravne zaštite može se ugovoriti individualno, dakle za svakog osiguranika pojedinačno. No, mnogo je praktičnije kolektivno ugovaranje police osiguranja OPZ-a u kojem slučaju razni sportski klubovi mogu ugovoriti kolektivno pokrivanje osiguranja troškova prave zaštite za sve svoje članove sportaše i ostalo osoblje kluba.⁴⁴

Osiguranje pravne zaštite u sportu može se ugovoriti i korist osoba koje se ne bave sportom profesionalno već rekreativno, tj. i za osobe koje nisu kategorizirani sportaši. U tom je slučaju osigurateljsko pokrivanje pravne zaštite moguće ugovoriti i kao jedno dodatno uz neko osnovno pokrivanje OPZ-a (npr. uz pokrivanje OPZ-a iz privatnog života).⁴⁵ Tada je moguće ugovoriti osigurateljsko pokrivanje iz obavljanja sporta i u korist članova obitelji koji se također bave rekreativnim sportom kao suosigurane osobe.

5.4. Opseg pokrića u OPZ-u iz djelatnosti sporta

Naknada štete. U osigurateljsko pokrivanje ove vrste OPZ-a prije svega spada snošenje pravnih troškova koji nastanu povodom isticanja zahtjeva za naknadu štete. Mora se raditi o izvanugovornoj šteti, nastaloj na temelju delikta. Također, troškovi pravne zaštite pokrivaju samo aktivno isticanje zahtjeva za naknadu štete, ali ne i obranu od tih zahtjeva, jer se smatra kako je to zadaća osiguranja od odgovornosti, a ne zadaća OPZ-a.⁴⁶ Šteta u pogledu koje se postavlja zahtjev za naknadu mora proizlaziti iz sportske djelatnosti ili obavljanja sporta.⁴⁷

⁴² Tako i ĆURKOVIĆ, M., *Pravo osiguranja u sportu*, u: (Uvod u) Športsko pravo, skupina autora, Inženjerski biro, Zagreb, 2009., str. 218.

⁴³ Loc. cit.

⁴⁴ Loc. cit.

⁴⁵ Osiguranje pravne zaštite iz područja privatnog života osiguranicima i suosiguranim osobama pruža osigurateljsko pokrivanje u svim područjima života u kojima on/oni djeluje/djeluju (bračno pravo, radno pravo, sporovi iz različitih ugovora koje sklapaju za osobne potrebe, naknada štete, kazneno pravo i prekršaji, itd.). Ne odnosi se na pokrivanje pravnih troškova koji nastanu iz obavljanja profesionalne/poslovne djelatnosti. O tome više: BUKOVAC PUVACA, M., BELANIĆ, L., *Pojedini tipovi ugovora o osiguranju (troškova) pravne zaštite*, Zbornik radova „Deseto međunarodno savjetovanje Aktualnosti građanskog i trgovačkog zakonodavstva i pravne prakse“, Pravni fakultet Sveučilišta u Mostaru i Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, Neum, 22., 23. i 24. lipnja 2012.

⁴⁶ HARBAUER, W., op. cit., str. 590., Rn 32.

⁴⁷ Iz inozemne osigurateljske prakse: 1) Na zidovima građevine sportskog kluba grafitima su ispisane neprijateljsko-nepriстойne riječi. Sportski klub primoran je u sudskom postupku ostvarivati zahtjev za naknadu štete nastalu grafitima protiv počinitelja (koje je policija uhitila). Osiguratelj pravne zaštite snosit će nastale pravne troškove. 2) Vozač automobila ozlijedio je biciklista, člana biciklističkog sportskog kluba, za vrijeme sportske biciklističke priredbe. Osiguratelj pravne zaštite pokriva sve pravne troškove koju nastaju povodom ostvarivanja zahtjeva za naknadu štete prema osiguratelju od autoodgovornosti.

Radnopravna zaštita. Osigurateljska zaštita obuhvaća prvenstveno snošenje troškova ostvarivanja pravne zaštite iz individualnog radnopravnog odnosa sportaša i ostalih osoba u sustavu sporta. Obveza osiguratelja na snošenje pravnih troškova nastaje kada se osiguranik kao poslodavac nalazi u situaciji da mora isticati zahtjeve prema zaposleniku zbog povreda radnih obveza ili se mora braniti od zahtjeva koji su prema njemu postavili zaposlenici. Nadalje, osiguratelj snosi troškove pravne zaštite sportašima i ostalim osobama u sportu kao zaposlenicima koji ističu određene zahtjeve prema poslodavcu kao sportskom klubu, sportskom društvu ili sportskoj ustanovi zbog povrede individualnog radnopravnog odnosa ukoliko imaju položaj osiguranika. Osiguratelj snosi i troškove obrane sportaša i ostalih osoba u sustavu sporta kada prema njima kao osiguranicima, poslodavac, ističe određene zahtjeve zbog povrede individualnog radnog odnosa.⁴⁸ Pokriveni su i troškovi ostvarivanja pravnih interesa koji se odnose na obveze osiguranika-poslodavca na plaćanje mirovinskog osiguranja.⁴⁹

Pravna zaštita iz kaznenog i prekršajnog. U OPZ-u iz djelatnosti sporta osigurateljsko pokriva obuhvaća i troškove pravne zaštite kada se protiv osiguranika ili suosigurane osobe pokreće kazneni ili prekršajni zbog određene povrede propisa, pod uvjetom da su navedene povrede propisa u vezi s obavljanjem sportske djelatnosti ili bavljenja sportom.⁵⁰

Sporovi iz obveznopravnih ugovora. Osigurateljsko pokriva postoji ako se osiguranik nađe u situaciji a) ili da vodi postupak radi ostvarivanja prava iz nekog obveznopravnog ugovora (aktivno ostvarivanje prava iz ugovora), b) ili se protiv njega vodi postupak zbog toga što je on navodno povrijedio, odnosno nije se pridržavao svojih ugovornih obveza prema protivnoj strani (obrana od tuđih zahtjeva). I ovdje se javlja kao uvjet osigurateljskog pokriva postojanje veze između sportske djelatnosti ili bavljenja sportom osiguranika i spora koji proizlazi iz nekog obveznopravnog ugovora. Zahtjevi iz takvih obveznopravnih ugovora najčešće se odnose na ispunjenje ugovorne obveze, raskid i otkaz ugovora, kao i zahtjevi za naknadu štete zbog povrede ugovorne obveze. U obzir dolaze različiti

WEBER, Sportversicherung, u: TERBILLE, M., Versicherungsrecht, 2. Aufl., Verlag C.H. Beck, München, 2008., str. 1843.

⁴⁸ HARBAUER, W., op. cit., str. 739., Rn 31.

⁴⁹ Ibid., str. 620., Rn 122. Iz inozemne osigurateljske prakse: sportsko društvo izjavilo je osobno uvjetovani otkaz ugovora o radu suradniku zbog njegovog ponašanja. Zaposlenik je pokrenuo spor (tužba za zaštitu od otkaza ugovora o radu) pred nadležnim sudom za radne sporove. Pravne troškove koji pritom nastaju snosi osiguratelj pravne zaštite neovisno da li su nastali prilikom obrane od zahtjeva ili podnošenjem tužbe. WEBER, op. cit., str. 1844.

⁵⁰ Iz inozemne osigurateljske prakse: 1) Stanovnici jednog mjesta žalili su se na veliku buku koja je remetila noćni mir, a dolazila je s ljetne fešte koju je organizirao lokalni nogometni klub. Isti je kažnjen za prekršaj zbog glasne buke. Osigurateljsko pokriva pravne zaštite odnosi se i na pravne troškove zastupanja u prekršajnom postupku koji je u ovom slučaju pokrenut zbog povrede propisa o javnom redu i miru. 2) Prilikom treninga došlo je do nezgode u kojoj je mlađi član sportskog kluba povrijeđen. Osim građanskopravnih posljedica povrede (naknada štete i osiguranje od odgovornosti), postoje i kaznenopravna odgovornost instruktora zbog nehaja u obavljanju nadzora. Troškovi odvjetničkog zastupanja u kaznenom postupku i ostali troškovi kaznenog postupka koji padaju na teret okrivljenog instruktora preuzima osiguratelj pravne zaštite. WEBER, op. cit., str. 1843.-1844.

sportski ugovori između igrača i sportskih klubova, ugovori između trenera i ostalih osoba u sportu s sportskim klubovima i društvima, ugovori između samih sportskih klubova i sportskih društava, ali i bilo koji drugi ugovori koji su u nekoj vezi s sportskom djelatnošću.⁵¹

Pravna zaštita u pogledu nekretnina. Činjenica je da su mnogi sportski klubovi, sportska društva i ostale sportske organizacije vlasnici ili bar posjednici sportskih objekata i ostalih nekretnina potrebnih za obavljanje sportskih djelatnosti. Neminovno je da zbog uporabe, korištenja tih nekretnina i uživanja stvarnih prava na istima može doći do sporova i nastanka određenih pravnih troškova. Osigurateljsko pokrivanje pravne zaštite iz sportske djelatnosti upravo pokriva takve troškove glede sporova u vezi nekretnina. Uvjet je da se radi o nekretninama koje služe obavljanje sportskoj djelatnosti. Pokriva se odnosi na obvezne odnose glede nekretnina (najam, zakup, koncesija), ali i na stvarnopravnu zaštitu uključujući i zaštitu posjeda. U polici osiguranja potrebno je točno naznačiti nekretninu u pogledu koje se sklapa osigurateljska zaštita.⁵² No treba se na naglasiti kako standardno pokriva pravne zaštite ne obuhvaća i pravnu zaštitu u pogledu nekretnina već se ono uvijek mora dodatno ugovoriti zbog potencijalno visokih pravnih troškova kojima može biti izložen osiguratelj.⁵³

6. ZAKLJUČAK

Praktični značaj osiguranja pravne zaštite sastoji se u tome da umjesto stranke (osiguranika) troškove pravne zaštite i pravne pomoći plaća sam osiguratelj. Na taj način stranka može se posvetiti svojoj pravnoj stvari (vođenju postupaka, pravnom savjetovanju i sl.) bez bojazni financijske nemogućnosti plaćanja odvjetničkih troškova i ostalih troškova postupka u kojima stranka ostvaruje svoje pravne interese. Ovakva vrsta osigurateljskog pokrivanja je u Republici Hrvatskoj danas slabo zastupljena, postoje pretpostavke za njezin razvoj. Ponajprije se to ogleda u činjenici da je visina pravnih troškova popisana što bi potencijalnim osigurateljima pravne zaštite pružalo određenu stabilnost u nadzoru pravnih troškova i mogućnosti predviđanja svojih obveza po sklopljenim ugovorima o OPZ-u. Ponajprije se to odnosi na Odvjetničku tarifu i propisivanje visine naknada za rad odvjetnika jer predstavljaju ujedno i najviše stavke u troškovima pravne zaštite. Sa stajališta sportskog prava osiguranja od važnosti je činjenica da su odlukama Hrvatskog olimpijskog odbora propisana visina pojedinih pravnih

⁵¹ Primjer iz osigurateljske prakse: 1) Sportsko društvo ugovorilo je sa soboslikarom izradu slikarija na zidu doma sportskog društva. Nakon dovršetka posla pojavili su se nedostaci koji se nisu uklonili ni nakon pisanih poziva. Pokrenut je spor prema soboslikaru (izvođaču posla), a troškove snosi osiguratelj pravne zaštite. 2) Naprotiv, neće postojati obveza osiguratelja pravne zaštite za snošenjem troškova u situaciji kada je sportski klub kažnjen novčanom kaznom zbog povrede članskih obveza u sportskoj organizaciji pa pokrene postupak pred nadležnim sudom u kojem će se odlučivati o osnovanosti novčane kazne jer se ovdje ne radi o sporu iz obveznopravnih ugovora već o disciplinskoj odgovornosti sportskog kluba. WEBER, op. cit., str. 1844.-1845.

⁵² BÖHME, W., op. cit., str. 458.

⁵³ HARBAUER, W., op. cit., str. 825., Rn. 1.

troškova što svakako može biti od pozitivnog utjecaja za ponudu pokrića OPZ-a u djelatnosti sporta.

Osiguranje pravne zaštite izgrađeno je na načelu specijalnosti osiguranih rizika (poput primjerice i osiguranja od odgovornosti). Ovo znači da ne postoji opće pokriće OPZ-a, već se ono ugovara za pojedine vrste djelatnosti, odnosno pojedine segmente ljudskog života, pravnih odnosa i slično. Upravo zbog toga da bi postojalo OPZ u djelatnosti sporta mora se ono posebno ugovoriti te platiti za to premiju osiguranja. Pri tome, pravni troškovi koji bi osiguratelj pokrивao morali bi biti u vezi s obavljanjem sportske djelatnosti, odnosno u vezi s bavljenjem nekom vrstom sporta. Stoga bi se u policama osiguranja pravne zaštite u sportu trebalo navesti vrsta sportske djelatnosti, odnosno vrsta sporta. Prilikom ugovaranja kolektivnog pokrića OPZ-a, što bi naročito bilo zanimljivo sportskim klubovima, društvima i ustanovama, bilo bi potrebno u polici osiguranja navesti i svojstvo, odnosno vrste osoba u sportu koji će imati položaj osiguranika (igrač, trener, pomoćni trener itd.). U uvjetima osiguranja tada bi se trebalo pobliže odrediti pojedine pojmove osoba u sportu pozivajući se pritom na odredbe Zakona o športu.

Pokriće pravne zaštite općenito uzevši mora biti takvo da pruža kompletno, odnosno što je moguće šire pokriće troškova pravne zaštite. To znači da sve troškove koje bi prema odredbama procesnih propisa trebao snositi osiguranik, umjesto njega snosi osiguratelj. Naravno, u uvjetima osiguranja trebalo bi predvidjeti i pojedina isključenja poput namjerno izazvanih pravnih troškova koji za posljedicu nemaju nikakvu korist osim da otežaju situaciju (napakoste) protivnoj strani. Upravo zbog toga ugovorom o OPZ-u često je predviđena obveza osiguranika da prije poduzimanja pojedinih pravnih radnji pribavi suglasnost osiguratelja pravne zaštite, jer u protivnom pravne troškove osiguratelj ne bi pokrивao.

S druge strane kompletnost pokrića pravne zaštite znači da se pokrивaju pravni troškovi u svim pravnim odnosima koji su tipični za neku ljudsku djelatnost, kao što je to u ovom slučaju sport. Zbog toga eventualno pokriće pravne zaštite u sportu koje bi se pojavilo na našem tržištu osiguranja moralo bi sadržavati pokriće pravnih troškova iz područja naknade štete, sportskog ugovornog prava, sportskog radnog prava, kaznenog, prekršajnog i sportskog disciplinskog prava, te kao dodatno pokriće u pogledu sportskih nekretnina i objekata. Ovo bi predstavljalo minimalno pokriće koje bi jedan ugovor o osiguranju pravne zaštite trebao sadržavati u djelatnosti sporta.

THE CONTRACT OF THE LEGAL EXPENSE INSURANCE IN SPORTS

Legal Expense Insurance (LEI) establishes a private-law insurance by which the insurer undertakes to compensate the insured for any legal expenses he/she may have when in need of legal protection (attorney fees, court expenses, expenses of experts, etc.) The subject of LEI is various legal expenses arising upon realisation of the legal interests of the insured, i.e. whenever the insured is in need of legal aid. The insurer is obliged to pay the expenses in civil litigation, administrative proceedings, civil and criminal proceedings. Sport is an activity which is linked with risk of legal expenses (disputes arising from sports contracts, compensation disputes, criminal liabilities, etc). Thereby the need for legal protection must be in relation with the performance of sports activities or must be derived from such activity. This paper deals with specific risks of legal protection in the sports activities, the definition of the insured event and with the specific rights and obligations of the contracting parties. At the same time it is emphasized that this type of insurance in Croatia is still in its beginnings, so there is no adequate offer such coverage in the Croatian insurance market.

Key words: sports, insurance contracts, legal protection, legal expenses.